

TISKOVÁ ZPRÁVA

Dale Wasserman

Přelet nad kukaččím hnízdem

podle románu Kena Keseye „Vyhodíme ho z kola ven“

Překlad	Luděk Kárl
Scéna	Jaroslav Milfajt
Kostýmy	Zita Miklošová a Lucie Morávková
Pohybová spolupráce	Karel Basák a Linda Fikar Stránská
Dramaturgie	Ladislav Stýblo
Režie	Petr Kracik

Třetí premiéra šedesáté sezony 2007/2008

Premiéry 1. a 3. března 2008 v Divadle pod Palmovkou

OSOBY A OBSAZENÍ:

RANDLE PATRICK McMURPHY	Martin Stránský j.h. nebo Petr Štěpán j.h.
RATCHEDOVÁ , vrchní sestra	Miroslava Pleštilová nebo Zuzana Slavíková
NÁČELNÍK BROMDEN	Rostislav Čtvrtlík nebo Karel Vlček
WARREN , ošetřovatel	Ivan Jiřík
WILLIAMS , ošetřovatel	Aleš Alinče
FLINNOVÁ , sestra	Eva Kodešová
DALE HARDING	Radek Zima

BILLY BIBBIT	Ondřej Kavan nebo Jan Konečný
SCANLON	Oldřich Navrátil j.h.
CHESWICK	Miloš Kopečný
MARTINI	Otto Rožetzký nebo Jindřich Hrdý j.h.
RUCKLY	Jan Konečný nebo Ondřej Kavan
Dr. SPIVEY	Rudolf Jelínek
TURKLE , zřízenec	Ivo Kubečka
CANDY STARROVÁ	Simona Vrbická nebo Barbora Valentová
SANDRA	Barbora Valentová nebo Simona Vrbická

Inspice	Inka Brendlová
Náповěda	Aleš Alinče
Jevištní mistr	Jiří Tomek
Rekvizity	Klára Paclíková
Světla	Martin Strnad a Petr Vodička (Pro JGS)
Zvuk	Martin Med a Tomáš Hála
Vedoucí maskérny	Drahomíra Hermanová
Vedoucí garderoby	Lucie Morávková
Šéf umělecko-technického provozu	Martin Novotný

Dekorace vyrobily dílny Východočeského divadla v Pardubicích pod vedením Aloise Lisého

Ken (Elton) Kesey

(1935 – 2001)

Autor románové předlohy

Ken Kesey patří mezi kultovní postavy americké literatury a nejvýraznější představitel „kontrakultury“ druhé poloviny dvacátého století. Bývá označován za spojnicí mezi generací beatníků a hippies – dvou vyhraněně nonkonformních a ve své podstatě obrazoboreckých hnutí, která zásadně ovlivnila kulturu šedesátých let. Keseyho bouřlivý život dodnes vzbuzuje údiv a jeho díla jsou stále vyhledávána čtenáři po celém světě a zároveň vysoce ceněna znalci.

Ken Kesey se narodil 17. 12. 1935 do chudé farmářské rodiny v městečku La Junta ve státě Colorado. Dětství prožil nedaleko města Springfieldu ve státě Oregon, kde jeho rodiče v roce 1943 prakticky z ničeho založili významné farmářské sdružení a postupně vybudovali největší mlékárnu v kraji. Střední školu Ken Kesey navštěvoval ve Springfieldu a po jejím ukončení začal studovat žurnalistiku na Oregonské univerzitě v Portlandu, kde poprvé zazářil: proslul zejména jako zápasník a nadšený herec školního divadla. V roce 1956, ještě před ukončením studií, Kesey utekl z rodičovského domu, aby se mohl oženit se svou školní láskou Normou Fay Haxbyovou (z manželství vzešly tři děti). Studia zakončil v roce 1957 bakalářským titulem a poté odešel do Los Angeles s ambicí stát se hollywoodským hercem. Záhy tyto naděje vzaly za své a Kesey se z nutnosti uživit rodinu (byl čerstvým otcem prvního dítěte) pokoušel napsat román. Ani jako romanopisci se mu však zprvu nedařilo. Nevzdal se však: v letech 1958 – 59 získal stipendium Woodrowa Wilsona a studoval na univerzitě ve Stanfordu.

Keseyho prvním dokončeným literárním dílem byl nikdy nepublikovaný román *Konec podzimu* (End of the Autumn) z prostředí vysokoškolských sportovců. Další, rovněž nikdy nepublikovaný, román již předznamenával Keseyho příští velká díla. Nesl název *Zoo* (Zoo) a pojednával o životě tehdejší americké beatnické bohémy. Dílo bylo zjevně inspirováno Kerouacovým přelomovým dílem *Na cestě* (On the Road), ve kterém se Kesey zhlédl a které dokázal originálním způsobem rozvinout a přiblížit životním pocitům své generace. Není náhodou, že se Kesey právě v této době stal „členem“ beatnické komunitní skupiny chatové osady Perry Lane, nacházející se nedaleko sídla stanfordské univerzity. Bohémské a svobodomyšlné

ideály Kerouacova románu se zde prostřednictvím alkoholu a všeobecné nevázanosti uváděly do života a být členem této komunity se považovalo za zvláštní vyznamenání ...

Kesey však nutně potřeboval peníze, a proto se nechal v roce 1959 zapsat jako dobrovolník do vládního experimentu MKULTRA zaměřeného na možnosti řízení lidského myšlení pomocí drog. Experiment probíhal na psychiatrickém oddělení v Nemocnici pro americké vysloužilce v Menlo Parku nedaleko osady Perry Lane a Kesey během něj na sobě vyzkoušel LSD, mezkalin, ditran, psychocibin, peyotl, IT-290 a semínka povijnice. Kesey a další účastníci experimentu tak pod dozorem lékařů vyzkoušeli LSD dva roky předtím, než se touto halucinogenní drogou začali zabývat „duchovní otcové“ psychedelie Timothy Leary a Richard Alpert.

Kena Keseye účinky LSD zaujaly - vycítil totiž „umělecké a socio-terapeutické“ možnosti této drogy, která podstatně mění vnímání reality (v podstatě dochází k plynulému splývání reality a halucinací). Po skončení experimentu se Kesey nechal zaměstnat na psychiatrickém oddělení v Menlo Parku jako ošetřovatel, aby odtud mohl tajně vynášet LSD (slangově zvané kyselina), které na mejdanech v osadě Perry Lane rychle nahradilo alkohol. Z Keseye, který měl jako jeden z mála v celých Státech přístup k „zázračné“ droze se tak stal nekorunovaný král beatnických mejdanů - a také jeden z prvních „guru psychedelie“. O tom, jak bylo setkání s „kyselinou“ pro beatníky z Perry Lane zásadní svědčí i Keseyho vůbec nejslavnějšího dílo, román *Přelet nad kukaččím hnízdem* (*One Flew Over the Cuckoo's Nest* - česky vyšlo pod názvem *Vyhodíme ho z kola ven*). Kesey totiž užíval drogu i během služby na psychiatrickém oddělení v Menlo Parku a při jedné ze služeb se mu zjevila postava velkého Indiána zametajícího nemocniční chodbu. Postupně se na tuto vizi nabalovaly Keseyho autentické zážitky z pobytu na psychiatrickém oddělení, jeho vlastního bouřlivého života i zkušeností s psychedelickými drogami. Román byl dokončen v roce 1962 a nedlouho poté i vydán ve slavném beatnickém vydavatelství Viking Press. Okamžitě se stal bestsellerem, o kterém se vyjádřily velmi pochvalně i největší osobnosti tehdejší americké literatury – včetně beatnického velikána Jacka Kerouaca.

Kesey nedlouho po vydání *Přeletu nad kukaččím hnízdem* odcestoval s rodinou do Oregonu, kde se živil jako dělník v mlékárně a dřevorubec. Po návratu do Perry Lane se setkal s Nealem Cassadym, legendou beatnického hnutí, mužem spojujícím v sobě „americké tuláctví“ a podivuhodně mysteriózní intelektuálně

(trazuje se, že Cassadyho život inspiroval Kerouaca k napsání románu *Na Cestě*). Cassady a Kesey společně začali usilovat o posunutí psychedelických mejdanů v Perry Lane do „vyšší formy“. Kyselina se již neměla jen užívat, mělo se naplno využívat možností halucinogenních drog – a propagovat je. V červenci 1963 však byly pozemky, na kterých se rozkládala chatová osada Perry Lane, prodány místnímu magnátovi a celá komunita se musela vystěhovat. Kesey koupil dům v kalifornské La Hondě a navrhl ostatním příslušníkům komunity, aby se tam přesunuli také. Záhy na jeho kalifornském pozemku vyrostla nová chatová osada.

Kesey v La Hondě dokončil svůj druhý úspěšný román, rozsáhlou kroniku oregonského dřevařského rodu *Tak mě někdy napadá* (*Sometimes a Great Notion*). Jednalo se o Faulknerovskou ságu s prvky antické tragédie, která byla zfilmována v roce 1971 s Paulem Newmanem v hlavní roli. Kesey se však v La Hondě nevěnoval ani tak literatuře, jako spíše drogovým seancím. Spolu s Nealem Cassadym např. vymyslel velkorysý projekt nazvaný Veselí šprýmaři (*Merry Pranksters* – význam slova „prank“ je ovšem širší: podstatné jméno je výrazem pro zlomyslný či kanadský žert, sloveso zase pro předvádění, zdobení se či přímo exhibování). Označení „prankster“ mělo zastřešit skupinu Keseyho přátel toužících žít život jako dokonale odvázaný mejdan a zároveň se stát označením pro životní filozofii de facto neuznávající žádná pravidla a vnímající život pouze jako prostor sloužící zábavě všeho druhu.

Kesey a Cassady hodlali „pranksterství“ zpopularizovat a rozšířit: koupili proto starý školní autobus z roku 1939, který překřtili na Furthur (složenina z anglických slov futher - dále a future - budoucnost), pomalovali jej psychedelickými obrazy a vybavili silnou zvukovou aparaturou. V roce 1964 tak začala jedna z nejpodivnějších cest, jakou kdy svět viděl: starý školní autobus řízený Nealem Cassadym plný zdrogovaných Pranksterů projížděl po dva měsíce za zvuků psychedelické hudby napříč Státy a prorokoval svět „nezatížený minulostí a přitom bez budoucnosti“. Pranksterská „spanilá jízda“ pochopitelně všude budila značnou pozornost a údiv. Stojí za zmínku, že Pranksteři na své cestě natáčeli film, který se dochoval do dnešních časů – filmový materiál obsahuje přes 36 hodin čistého času a dodnes se jej (až na několik počátečních hodin, které vyšly pod názvem *Intrepid Traveler and His Merry Band of Pranksters Look for a Kool Place*) nepodařilo sestříhat ani zvukově synchronizovat do podoby, která by byla reprodukovatelná jako celek.

Po Keseyho návratu z „autobusového tripu“ do La Hondy se komunita Pranksterů značně rozrostla. Začala si jí ale všímat policie - při domovní prohlídce se sice nic nenašlo, ale přesto byl „kyselinový guru“ Kesey obviněn z držení marihuany (to bylo v Kalifornii tehdy nelegální. LSD bylo přidáno na seznam ilegálních drog až v roce 1966). Kesey se sice dostal z vazby na kauci, ale vyšetřování pokračovalo a hrozily i další problémy: v roce 1965 se Pranksteři dali dohromady s motorkářským gangem Pekelných andělů (Hells Angels), kteří po návštěvě La Hondy do svého „drogového repertoáru“ přijali také LSD. Mejdany v La Hondě byly stále navštěvovanějšími a tím, že se neomezovali pouze na konzumaci drog, ale také na propagaci jejich „imaginativních možností“ se stávaly pro oficiální místa také nebezpečnějšími. Ani vzrůstající pozornost policie však Prankstery od jejich úmyslu šířit slávu kyseliny neodradila: Kesey a Cassady se spojili s později slavnou skupinou The Grateful Dead a s nimi uvedli do života akci zvanou Kyselinový test (Acid test). Byly to vlastně jakési kulturně-psychologicko-rituální LSD seance s prvky happeningu: shromáždění lidé požili „kyselinu“ a poté za zvuků živé či reprodukované hudby nebo při sledování psychedelických filmů prožívali své stavy bez jakéhokoliv omezení.

Několik dní po druhém konání Kyselinového testu však soud Kena Keseye odsoudil za držení marihuany k šesti měsícům nucených prací na farmě. Ironií osudu však práce probíhaly nedaleko domu v La Hondě, takže Kesey mohl i nadále udržovat kontakt s Prankstery a domluvit s nimi i velkorysé pokračování Kyselinových testů. Velkolepá akce s příznačným názvem Festival tripů se měla konat v San Franciscu. Čtyři dny před jejím začátkem však byl v blízkosti Keseye nalezen sáček s marihuanou. Druhé obvinění z držení „trávy“ mohlo pro vůdčí osobnost Pranksterů znamenat pět let vězení. To zapůsobilo jako nebývale účinná reklama pro Festival tripů a ten se stal obrovským karnevalem trvajícím tři dny a tři noci (během nich The Grateful Death zahráli také Keseyho skladbu nazvanou *Psychedelická symfonie*). Festival tripů, kterého se podle odhadů účastnilo až 12 000 vyznavačů psychedelie však byl pro Prankstery labutí písní. Kesey byl tentokrát policií přitlačen ke zdi: mohl si vybrat, jestli prodá dům a odstěhuje se „dobrovolně“ z Kalifornie nebo raději půjde do vězení. Vybral si první možnost.

Další kroky „kyselinového guru“ mířily do Mexika – nepochybně proto, aby se vyhnul dalšímu soudu. Byla to dobrodružná cesta: Kesey se snažil fingovat svou sebevraždu, aby se zbavil policejního dozoru. Jeho vlastní neopatrnosti ale vyšla

pravda najevo a Kesey se paradoxně dostal do centra pozornosti novinářů i mexické policie. Za Keseyem do Mexika přijeli jeho přátelé a manželka s dětmi. Pranksteři pokračovali ve stíhání a dalším natáčení filmu, který se rozrostl již na 50 hodin, a uspořádali i další Kyselinový test. Po šesti měsících se však Kesey rozhodl pro návrat do USA. Zde jej čekaly problémy: byl obžalován hned z několika přečinů, včetně ilegálního přechodu hranice, a stále mu hrozilo vězení za dřívější provinění. Situace se ještě zkomplikovala, když Kesey a Pranksteři uspořádali akci obřích rozměrů nazvanou Kyselinová maturita. Nedlouho poté proběhly soudy, v nichž byl Kesey odsouzen na pět měsíců nucených prací a vězení. Kesey se tehdy stal živoucím symbolem amerického undergroundu a psychedelické kultury. V roce 1968 vyšla o Keseyho bouřlivých životních osudech pozoruhodná experimentální próza Toma Wolfa *Kyselinovej test (Acid Test)*.

V roce 1968 se vězením poněkud zkrotlý Kesey odstěhoval i s manželkou a dětmi ke svému bratru do Oregonu, kde jej zastihla zpráva o Cassydyho tragické smrti. Ztrátou dlouholetého přítele a „spolubojovníka“ proti establishmentu skončila nejdivočejší etapa Keseyho života. Následující roky byly vyplněny stále soustředěnější literární prací: napsal vzpomínkovou knihu *Keseyho výprodej (Kesey's Garage Sale)* a založil časopis *Slina v moři (Spit in The Ocean)*; vycházel v letech 1974 - 1981), který byl věnovaný portrétům významných osobností. V roce 1986 vyšla jeho sbírka krátkých literárních útvarů *Skříňka s démonem (Demon Box)*. Kesey se také vrátil na Oregonskou univerzitu, kde vedl kurz tvůrčího psaní: se třinácti studenty v rámci něj napsal experimentální „počítačovou“ novelu *Sluje (Caverns, 1990)*, originálně spojující fragmenty několika slavných děl.

V roce 1990 Kesey projel v replice původního pranksterského autobusu s dosud žijícími Prankstery (a za neutuchajícího zájmu médií) stejnou trasu jako v šedesátých letech a své zážitky z této druhé cesty vydal pod názvem *Další pátrání (The Further Inquiry)*. V roce 1992 vydal románovou ságu ze současnosti *Píseň námořníka (Sailor's Song)* o osudech rodiny aljašských rybářů. I tento román dosáhl velké popularity. V roce 1994 Kesey napsal volně na motivy *Čaroděje ze země Oz* „pranksterský“ filmový muzikál *Hlavolam: Rituální realita (Twister: A Ritual Reality)*, který také sám režíroval. Součástí filmu, ve kterém hráli Pranksteři včetně Keseye, byly také vzpomínky na kyselinové testy. V roce 1999 se Kesey s Prankstery vydal v pomalovaném autobuse do Anglie, kde údajně pátral po tajemství Svatého grálu - součástí cesty bylo i „kočovné“ hraní Keseyho divadelní hry *Kde je Merlin? (Where's*

Merlin). Od poloviny devadesátých let byl postupně na videokazetách nazvaných *Acid Test* a *Merry Pranksters* zveřejňován bohatý pranksterský archiv.

Zdravotní stav Kena Keseye se následkem bouřlivého života a nekontrolovaného užívání drog průběhem let horšil. V roce 1992 mu byla objevena silná cukrovka, o pět let později je postihl infarkt. V roce 2001 mu byl objeven rakovinný nádor na játrech. Ken Kesey zemřel po operaci 10. listopadu 2001 ve věku šedesáti šesti let a jeho tělo bylo ke hrobu odvezeno v replice pranksterského autobusu. Posmrtně, v roce 2003, vyšla Keseyho próza *Zápisky z lochu / Nechte ty k***y běžet* (*Kesey's Jail Journal / Cut the M*** Loose*) napsaná již v roce 1968 a obsahující autorovy zážitky a sugestivní ilustrace z vězení.

Dale Wasserman

(* 1917)

Autor divadelní adaptace

Dale Wasserman patří mezi nejúspěšnější americké dramatiky a scénáristy druhé poloviny dvacátého století. O jeho životě nejsou známa prakticky žádná fakta – nikdy nevydal monografii a úspěšně se vyhýbal i novinovým rozhovorům. Až na nepočtené výjimky se neúčastnil ani slavnostního předávání cen, přestože jich získal desítky. Téměř nikdy nechodil na své premiéry a po nějaký čas se dokonce soudilo, že Dale Wasserman ve skutečnosti ani neexistuje, že jde o fiktivní osobu zastřešující kolektiv autorů.

Dale Wasserman se narodil do nepříliš majetné rodiny v městečku Rhinelander v americkém státě Wisconsin, s rodiči se však neustále stěhoval. Po smrti rodičů se ocitl na ulici, vykonával příležitostné práce a stal se z něj také drobný zlodějíček (jako takový byl i několikrát trestán). Jediné jeho vzdělání pocházelo z knih, které si půjčoval v knihovnách (trazuje se však, že v Los Angeles zahájil studia na střední škole, ale po jednom roce je opustil, takže kdo ví, jak to vlastně bylo). Od devatenácti let pracoval Dale Wasserman v divadle. Jeho první divadelní zkušenosti byly spojeny s muzikálovým producentem Solem Hurokem, pod jehož vedením Wasserman pracoval jako inspicient a osvětlovač. Jako osvětlovač pracoval také v taneční skupině Katherine Dunham. Wasserman sbíral divadelní zkušenosti a zanedlouho se stal divadelním producentem a režisérem – kromě několika

amerických divadel v padesátých a letech režíroval a produkoval představení také v Paříži a v Londýně. Wassermanova cesta k psaní vlastních her a scénářů vedla podle jeho vlastního tvrzení přes nespokojenost s kvalitou divadelních her a z pocitu přílišné svázanosti režiséra textem. Jak řekl „každá funkce v divadle je interpretační, pouze autor je svrchovaný“.

Wassermanovy první autorské úspěchy jsou spojeny s televizní obrazovkou – v rámci televizního cyklu *Matinee Theatre* byla v roce 1954 uvedena jeho první televizní hra s názvem *Elisha a dlouhé nože* (*Elisha and the Long Knives*). Hra získala o rok později cenu Emmy. Wasserman ve znamení tohoto úspěchu napsal v rychlém sledu dalších třicet televizních her a stal se jedním z nejznámějších amerických autorů tzv. Zlatého věku televize. Z jeho dalších televizních her ve své době zaujaly zejména *Mlha* (*The Fog*), *Síla a sláva* (*The Power and the Glory*), *Případ Lincolnovy vraždy* (*The Lincoln Murder Case*) a *Já don Quichot* (*I Don Quixote*). Dale Wasserman se však věnoval také divadlu: v roce 1962 adaptoval román Kena Keseye *Přelet nad kukaččím hnízdem* (*One Flew Over the Cuckoo's Nest*). První provedení hry s Kirkem Douglasem v hlavní roli (1963) se sice stalo na Broadwayi propadákem, v roce 1968 však byla v San Franciscu uvedena Wassermanem nově přepracovaná verze, která poté s jednoznačným úspěchem obletěla Ameriku a Evropu a v roce 1975 se dočkala také slavné filmové adaptace v režii Miloše Formana. Velkého úspěchu však dosáhl Dale Wasserman také na poli hudebního divadla: svou původně televizní hru *Já Don Quichot* adaptoval na slavný muzikál *Muž z kraje La Mancha* (*Man of La Mancha*), který se hrál na Broadwayi nepřetržitě pět let a poté s úspěchem obletěl bezmála celý svět.

Další životní osudy Dale Wassermana jsou zahaleny tajemstvím a nejrůznějšími domněnkami. Jisto je, že se stal jedním ze zakládajících členů The O'Neill Theatre Center zaměřeného především na uvádění nové původní dramatiky a že založil a vedl společnost Midwest Playwrights Laboratory, která každoročně udílela ceny za nejlepší nové divadelní hry a jejich inscenace.

Dale Wasserman nejen schopný a úspěšný scénárista, dramatik a dramaturg, ale také velký ironik a fabulátor. Při jednom vzácně uděleném interview např. uvedl o svém životě toto: „Narodil jsem se, to je celkem jisté. Vše další je ovšem poněkud nejisté: můj rodný list se totiž ztratil, takže si nejsem jistý, kolik mi je vlastně let. Byl jsem tulákem a pohrdal domovem i vzděláním. V devatenácti jsem skočil z ulice rovnou do divadla, kde jsem prošel snad všemi zaměstnáními, až jsem

se ve své nesmírné drzosti přitočil ke psaní. Napsal jsem asi čtyřicet televizních her, čtrnáct filmových scénářů a tucet divadelních her a muzikálů. Získal jsem za to obvyklý sled cen: Toníky, Emmíky, Robbíky, Ellíky a možná dokonce i tu cenu od dvojky Kašpar a Hauser; nejsem si svými cenami příliš jistý, protože ty ceremoniály kolem nich nesnáším. Nemám žádné vzdělání, a přesto mám doktorát ze tří univerzit, což bylo mým velkým přáním od časů mých dvanáct let. Rozhodl jsem se žít v Arizoně, protože je to jediný stát odmítající zavést změnu času z letního na zimní. Žiju si tady v jakési oáze se svou manželkou Martou Nelly Garza, která je přívětivou tváří mých jinak strastiplných cest.“

Luděk Kárl (1929 – 1986)

Luděk Kárl patřil mezi naše nejúspěšnější překladatele a tlumočníky z francouzštiny. Narodil se v Košicích, na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy vystudoval obory francouzština a historie. Vysokoškolská studia ukončil v roce 1952 a poté se věnoval zejména překladům beletrie (např. se soustavně věnoval překladům povídek Guy de Maupassanta) a tlumočení.

V letech 1966-74 pracoval jako tajemník Vládního výboru pro cestovní ruch při Ministerstvu vnitřního obchodu. Od roku 1975 se věnoval opět samostatné tlumočnické a překladatelské činnosti (zejména technické překlady z oblasti strojírenství a elektrotechniky) a zaměřil se na překlady a adaptace divadelních her. V letech 1975-84 průběžně pobýval jako tlumočník a překladatel na velkých strojírenských stavbách v Alžírsku. V roce 1978 přeložil pro tehdejší Státní divadlo v Brně (dnes Národní divadlo v Brně) Wassermanův *Přelet nad kukaččím hnízdem* (pod názvem *Kde kukačka hnízdo má?*). Plánovaná československá premiéra titulu však byla z politických důvodů zakázána a uskutečnila se až v roce 1986 v pražském Divadle ABC.

Z překladů a adaptací divadelních her jmenujme: Jean Anouilh: *Eurydika*, Georges Feydeau: *Dámský krejčí*, Pierre Aristide Bréal: *Velikánské uši*, Jean Anouilh: *Zlodějský ples*, Ruzzante - André Gille: *Křupani*, Robert Thomas: *Dvojí hra*, A. P. Čechov – G. Arout: *Nesmrtelná Eva*, a další. K nejvýznamnějším překladům beletrie: Emil Zola: *Zabiják*, Guy de Maupassant: *Příběh jednoho života*, H. S. Cyrano z Bergeracu: *Cesta na měsíc*, *Cesta do sluneční říše*, Emil Zola: *Jeho*

Excellence Evžen Rougon, Guy de Maupassant: *Slečna Fifi a jiné povídky*, Armand Lanoux: *Setkání v Bruggách*, Vercors: *Klementina*, Maurice Druon: *Povídky*, Pierre Courtade: *Okolnosti*, Jules Roy: *Navigátor*, a další.

O inscenátorech:

Petr Kracik

(* 3. 6. 1958)

Režie a inscenační úprava

Narodil se v Trutnově, v letech 1975 až 1977 studoval herectví na Lidové konzervatoři a v letech 1980 až 1986 režii na DAMU. Absolvoval režii Majakovského *Ledové sprchy* a Brechtovy *Krejcarové opery* a poté nastoupil do brněnského Loutkového divadla Radost, kde inscenoval mj. Ibsenova *Peera Gynta*, Molièrova *Dona Juana* či Puškinovo *O careviči a sedmi bohatýrech*. Poté následovala hned Praha, a sice angažmá v tehdejším Divadle E. F. Buriana, kde režíroval Schillerova *Fiesca*, Landovského *Sanitární noc* a Kopkovova *Slona*. Záhy přišla nabídka od Oty Ševčíka na místo režiséra v Divadle pod Palmovkou, kde se Petr Kracik zanedlouho stal uměleckým šéfem a od r. 1992 také ředitelem. Věnuje se především činohernímu divadlu. V domovském Divadle pod Palmovkou režíroval např. Sperrovy *Lovecké scény z Dolního Bavorska*, Shakespearův *Tragický příběh Hamleta, dánského prince*, Steinbeckovo *O myších a lidech*, Ibsenova *Peera Gynta*, Brechtova *Pana Puntilu a jeho služebníka Mattiho*, Dostojevského *Idiota*, Lorcův *Dům doni Bernardy*, Calderónův *Život je sen*, Molièrův *Don Juan*, Gorkého *Letní hosty*, Goethovo *Utrpení mladého Werthera*, Tolstého *Vládu tmy*, Williamsovu *Kočku na rozpálené plechové střeše*, Kohoutova *Ubohého vraha*, Millerův *Pohled z mostu*, Rostandova *Cyrana z Bergeracu*, Ingův *Návrat do pekla*, Shakespearovu *Bouři*, O'Neillův *Smutek sluší Elektře* či, Preissové *Gazdinu robu*. Spolupracoval také s dalšími českými a moravskými divadly – především s Divadlem na Vinohradech (A. Strinberg - *Královna Kristina*, L. Hellmanová - *Podzimní zahrada*, F. Schiller – *Valdštejn*, N. Simon – *Drobečky z perníku* aj.), s pražským Národním divadlem (J. K. Tyl – *Paličova dcera*), s Městským divadlem Brno (N. J. Lermontov – *Maškaráda*) a s Východočeským divadlem v Pardubicích (R. Planchon – *Tři mušketýři*, A. Jirásek –

Vojnarka). Vytvořil také řadu inscenací v žánru hudebního divadla: V Divadle pod Palmovkou inscenoval např. Dvořákova a Wenigova *Čerta a Káču*, Brechtovu a Weillovu *Krejcarovou operu*, v Hudebním divadle Karlín režíroval Straussova *Netopýra*, Kalmánovu *Hraběnku Maricu* a Lehárovu *Zemi úsměvů*, v Městském divadle Brno Zolův, Uhdeův a Štědroňův muzikál *Nana* či *Dogovy* a Lotjanuovy *Cikáni jdou do nebe*, v Divadle Milénium Blažkovy a Rychmanovy *Starce na chmelu* a v Ústí nad Labem Dvořákova *Jakobína*. Jeho zatím poslední režii je Boltova historická hra *Ať žije královna!* uvedená v Divadle pod Palmovkou.

Jaroslav Milfajt

(* 6. 11. 1958)

Scéna

Rodák z Nového města na Moravě vystudoval v letech 1973 až 1977 Střední průmyslovou školu v Brně pod vedením profesorů J. Svobody, B. Petrovana, V. Smrčky a B. Pantůčka. V letech 1981 až 1985 studoval scénografii na pražské DAMU pod vedením profesorů V. Kábrta a O. Smutného. Vedle scénografické práce pro činoherní a hudební inscenace se dlouhodobě věnuje také loutkovému divadlu a divadlu pro děti. Vytvořil a realizoval více než 150 scénografických návrhů, návrhů kostýmů a loutek pro česká i zahraniční divadla – jako scénograf se podílel na inscenacích v Itálii, Maďarsku, Chorvatsku, Slovinsku a Slovensku. Dlouhodobě spolupracuje s řadou režisérů, mj. s Petrem Kracikem, Zbyňkem Srbou, Pavlem Polákem, Janem Bornou a Stanislavem Mošou. Vedle scénografické práce se věnuje také pedagogické činnosti (Střední průmyslová škola v Brně, JAMU), návrhům interiérů, reklamě a přípravě expozic. Z jeho nejnovějších scénografických prací je pozoruhodná zejména výprava k inscenaci muzikálů *Cikáni jdou do nebe* a *Čarodějky z Eastwicku*, oboje v Městském divadlo Brno. Pro Divadlo pod Palmovkou vytvořil v poslední době návrhy scény např. pro inscenace *Gazdina roba* a *Ať žije královna!*

Zita Miklošová

Výtvarnice kostýmů

Narodila se v Trenčianských Teplicích, vystudovala gymnázium v Trenčíně a scénografii na pražské DAMU. První angažmá získala v roce 1980 v Severomoravském divadle v Šumperku. Poté následovalo divadlo v Chebu a v Plzni, od roku 1989 je na „volné noze“. Spolupracovala s řadou režisérů, mj. P. Hradilem, E. Sokolovským, P. Kracikem, F. Čechem, O. Havelkou, T. Töpferem, J. Kačerem, M. Krobotem, I. Krobotem, A. Postlerem, P. Pecháčkem, I. Misařem, M. Wildmanem, P. Novotným, I. Šaršem, V. Beránkem, O. Kepkou nebo T. Šmerdou. Navrhla kostýmy nebo scénu k více než dvěma stovkám inscenací – pro *Muže z La Manchy*, *Královnu Kristinu* (Divadlo na Vinohradech), *Peera Gynta*, *Idiota*, *Dům doni Bernardy*, *Život je sen*, *Vládu tmy*, *Kočku na rozpálené plechové střeše*, *Gazdinu robu*, *Ať žije královna!* (Divadlo pod Palmovkou), *Jakobína*, *Polskou krev*, *Carmen*, *Bohému* (Divadlo v Ústí nad Labem), *Paličovu dceru* (Národní divadlo, Praha), *Starce na chmelu* (Divadlo Milénium, Praha), *Princeznu Alariku* (Divadlo J. K. Tyla, Plzeň), *Rozmarné léto* (Národní divadlo, Brno), *Ženitbu* (Divadlo bratří Mrštíků, Brno), *Mou férovou Josefínu*, *Hraběnku Maricu*, *Zemi úsměvů*, *Zpívání v dešti*, *Netopýra*, *Za zvuků hudby* (Hudební divadlo Karlín), *Rose Marii* (Slezské divadlo, Opava), *Anatola* (Městské divadlo v Mladé Boleslavi), *Garderobiéra* (Městské divadlo v Karlových Varech), *Pokrevní bratry*, *Tři mušketýry* (Východočeské divadlo v Pardubicích). V České televizi vytvořila návrhy kostýmů a scény např. pro inscenaci *Smetanový svět* nebo *Zakletá třináctka*. Spolupracovala také s T. Töpferem na Letních shakespearovských slavnostech a byla při vzniku Divadla na Fidlovačce, kde vytvořila scénu a kostýmy pro inscenace *Fidlovačky*, *Cyrana z Bergeracu* a *Přeletu nad kukaččím hnízdem*. Od roku 2002 učí na Střední odborné škole propagační a počítačové grafiky v Praze 4 - Háje.

Lucie Morávková

(* 12. 12. 1977)

Výtvarnice kostýmů

Narodila se v Praze, vystudovala Střední průmyslovou školu oděvní a poté působila jako garderobiérka a loutkoherečka v zájezdovém souboru Černého divadla Jiřího

Srnce. Navrhla a realizovala kostýmy pro inscenace *Labyrint* a *Bílý pierot v černém*, které se představily na divadelních festivalech ve Španělsku a Dánsku. V roce 2002 ukončila studium na Vyšší odborné škole oděvního návrhářství. Pro divadelní spolek CD 2002 navrhla kostýmy pro inscenaci *Pes Baskervillský*. Od roku 2002 působí v Divadle Pod Palmovkou, kde pracovala nejprve jako rekvizitářka a nyní jako vedoucí garderoby a kostýmní návrhářka. S režisérem Petrem Kracikem spolupracovala jako výtvarnice kostýmů na inscenaci *Konkurenti* a *Smutek sluší Elektře*, společně se Zitou Miklošovou vytvořila kostýmy k inscenacím *Gazdina roba* a *Ať žije královna!* Věnuje se také komerčním návrhům dětského oblečení.

Karel Basák

(*7. 4. 1951)

Pohybová spolupráce

Narodil se v Plzni, od jedenácti let se věnuje šermu. V letech 1967 a 1968 byl juniorským reprezentantem v šermu fleretem. Je zakladatelem mezinárodně známé šermířské skupiny Dominik, která letos slaví 38 let od svého založení. První divadelní angažmá získal v plzeňském Divadle J. K. Tyla, na svém kontě má na 290 šermířských akčních scén pro divadlo (činohru, operu i balet), film a televizi u nás i v zahraničí. S Agenturu Schock pořádající Letní Shakespearovské slavnosti spolupracoval na deseti inscenacích (např. *Hamlet*, *Macbeath*, *Romeo a Julie*, *Král Lear*, *Othello*). Dlouhodobě spolupracuje s Divadlem na Vinohradech, s pražským Národním divadlem, s Divadlem Na zábradlí, Švandovým divadlem na Smíchově, Divadlem Na Fidlovačce, Studiem Ypsilon či plzeňským Divadlem J. K. Tyla. V Divadle pod Palmovkou spolupracoval jako pohybový poradce na dvanácti inscenacích (*Cyrano z Bergeracu*, *Ubohý vrah*, *Caligula*, *Oidipús vladař*, *Výstřely na Broadwayi*, *Pravý západ* a zatím naposledy *Ať žije královna!* ad.). Od roku 1992 vyučuje scénický šerm na AMU Praha.

Linda Fikar Stránská

(*1976)

Pohybová spolupráce

V roce 1999 absolvovala Divadelní fakultu JAMU, obor muzikálové herectví. V době studií hostovala v Městském divadle Brno (např. Čára v Bernsteinově a Sondheimově *West Side Story*, Prija v Zeyerově, Mošově a Ulrychově *Radúzovi a Mahuleně*), později účinkovala v pražských muzikálových projektech: ve Webberových a Riceových muzikálech *Jesus Christ Superstar* a *Evita*, Blažkových a Rychmanových *Starcích na chmelu* (hlavní role Hanky) či ve Webberových *Cats* (role Moury). V ostravském Národním divadle ztvárnila roli Polly Gerschwinově a Bakerové *Crazy for You*. Od září 2002 je v angažmá Hudebního divadla Karlín, kde vystupovala např. jako Kathy Seldenová v Brownově a Comdenově *Zpívání v dešti*, Liz v Ebbově, Kanderově a Fosseově *Chicagu*, Consuela a Anita v Bernsteinově a Sondheimově *West Side Story* nebo Alena ve Svobodově, Štáidlově, Podskalského a Krečmarově *Noci na Karlštejně*. V roce 2004 vystudovala choreografii na HAMU. Jako choreografka spolupracuje s pražskou konzervatoří, Divadlem Semafor, činohrou pražského Národního divadla a s Divadlem na Vinohradech. Vytvořila např. choreografii k představení *Kancelář* (DIK Praha) nebo pro projekt *Miss Gypsy ČR 2005*. Své choreografické projekty *Petr a Lucie*, *Peer Gynt* a *Lehce Křehké* uvedla v divadlech Ponec, Inspirace a na mnoha českých i mezinárodních festivalech. Její dílo *Inside Each Of Us* bylo oceněno třetí cenou na choreografické soutěži 10Masdanza Gran Canaria. S Divadlem pod Palmovkou spolupracovala poprvé v roce 2007 jako asistentka choreografie muzikálu *Sliby chyby*. Ve stejném titulu také ztvárnila role Ginger a Vivien Della Hoya.

Ladislav Stýblo

(* 19. 5. 1977)

Dramaturgie

Narodil se v Praze. Vystudoval Střední odborné učiliště elektrotechnické a ve studiích elektrotechniky pokračoval i na Elektrotechnické fakultě ČVUT. V roce 1995 spoluzaložil pražské amatérské Divadlo Promiňte, kde působil šest let jako režisér a umělecký vedoucí (mj. zde inscenoval *Osel a stín* Voskovce a Wericha, Suchého

Sladký život blázna Vincka, Sikorovu *Nehybnost* a Witkiewiczovu *Bláznivou lokomotivu*). V roce 1997 začal studovat divadelní vědu Masarykovy univerzity v Brně. Zde se spolužáky založil studentské Divadlo Čára, ve kterém působil jako umělecký vedoucí a režisér (mj. zde inscenoval Apollinairovy *Prsy Tiresiovy*, Čapkův *Život a dílo skladatele Foltýna*, Wildeovu *Salome*, Klímovo *Obešel já polí pět, Mastičkáře* a v české premiéře Eurípidovu *Alkéstis*). Soubor vystupoval i v zahraničí a stal se držitelem řady ocenění. Po ukončení studií v roce 2003 nastoupil do angažmá v Městském divadle Brno jako dramaturg (mj. Shakespearův *Král Jindřich VIII.*, Stoppardova *Arkádie*, Shakespearova *Bouře*, Lermontovova *Maškaráda*, Kofroňova, Plachého a Šimáčkova *Magická flétna*, Goldoniho *Poprask na laguně*, Komenského *Labyrint světa a ráj srdce*). Od ledna 2007 pracuje v Divadle pod Palmovkou jako dramaturg (O'Neillův *Smutek sluší Elektře*, Preissové *Gazdina roba*, Simonovy, Bacharachovy a Davidovy *Sliby chyby* a Boltovo *Ať žije královna!*).

Přelet nad kukaččím hnízdem

Dokud se člověk může smát, je pořád v bezpečí / Ken Kesey

Šedesátá léta se z dnešního pohledu zdají v mnohém přelomová, vzrušující a obdivuhodná. Rodilo se tehdy prakticky vše, co v dobrém i zlém utváří i naši současnost – hledaly se nové normy a pravidla, které by odpovídaly tehdejší situaci. Výsledkem bylo často velmi originální a inspirativní experimenty, které otevíraly nové cesty pro moderní, potažmo postmoderní, umění. Tento kulturní kvas však byl provázen (a do jisté míry i vyvolán) nemalými problémy: euro-americká civilizace tehdy měla ještě v paměti druhou světovou válku - a přitom vlastnila zbraně schopné rozmetat celou planetu na prach. Mnohým se zdálo, že nesporné bohatnutí západního světa je provázeno přílišnými tlaky na lidskou přirozenost a že je drazé vykoupeno osamělostí a duševní vyprahlostí člověka: samotářská pouť „pustou krajinou vlastní duše“ se stala jedním z velkých kulturních archetypů umění šedesátých let. Řadě umělců a myslitelů se tehdy zdálo, že rozvoj vědy a techniky nebezpečně předhlonil možnosti jejich prospěšného využití a mnozí další snili o lepším a spravedlivějším světě, který by více pamatoval na člověka a jeho přirozené

potřeby. Jedním z projevů obav z přetechnizované a odlidštěné civilizace bylo i hnutí nazývané Beat generation – česky bítníci.

Beat generation (význam slova „beat“ je pravděpodobně odvozen od anglického výrazu pro blaženost a svatost; jiná verze však uvádí, že výraz vymyslel Herbert Huncke jako označení pro stavy, jaké prožíval během své drogové závislosti, a znamená ztracený, zbitý, vyčerpaný) se zrodila v USA na konci padesátých let minulého století. Uvádí se, že jedním z důležitých impulzů vedoucích k jejímu vzniku byla vlna politických represí rozpoutaných pod vedením republikánského senátora Josefa McCarthyho: za jeho éry se v USA staly poměrně běžným jevem „hony na čarodějnice“ konané ve jménu „správného“ amerického života. V podstatě šlo o snahu ochránit konzervativní hodnoty americké střední třídy před vším nemravným, cizorodým nebo zavánějším něčím „neamerickým“. Když začaly politické a společenské poměry ve Státech příliš zavánět represemi a omezováním svobody, na což je Amerika tradičně mnohem háklivější než Evropa, došlo k nárůstu tendencí přesně opačných. Především mezi mladými intelektuály sílilo přesvědčení, že nejrůznějšími konvencemi sešněrovaný svět blahobytu jejich otců, který se jim nabízel, pro ně není dost atraktivní – toužili žít naplno, spontánně a bez jakýchkoliv omezení (pozoruhodné přitom je, že jedním ze symbolů, proti kterému se mladí intelektuálové vymezovali, byla televize a pop-kultura, která jí začala být spoluvytvářena).

Projevy beatnické kontrakultury neměly daleko ke středověké „smíchové kultuře“ - k působení středověkých bláznů a šašků, kteří představovali jakýsi spodní proud k oficiálnímu umění: šašci se otevřeně vysmívali všemu oficiálnímu, aby odhalili platnost (respektive neplatnost) všeho, co se tvářilo jako nedotknutelná norma. Cílem takové kultury nebylo jen pobavení publika, ale především prověření a lidové zjednodušení všech možných jevů, které se dotýkaly lidského života (politiku, erotiku a náboženství nevyjímaje). Beatnická kontrakultura nebyla v podstatě ničím jiným než „smíchovým“ spodním proudem americké oficiální kultury konce padesátých a počátku šedesátých let. Znakem Pranksterů, skupiny vzniklé v pozdně beatnických dobách raných šedesátých let kolem Kena Keseye byl výmluvný symbol šaška inspirovaný žolíkovými kartami a vyvedený v zářivých psychedelických barvách ...

Za okamžik zrodu beat generation bývá označován červen 1953, kdy slavný spisovatel Lawrence Ferlinghetti otevřel v San Franciscu knihkupectví City Lights

Bookshop zaměřené na vydávání a prodej literatury mladých autorů experimentujících s novými literárními formami. Patřili mezi ně zejména Neal Cassady, Jack Kerouac, Allen Ginsberg, Gregory Corso a William S. Burroughs. Ve všech případech se jednalo o nepochybně vysoce inteligentní a vzdělané muže (poznali se během studií na Kolumbijské univerzitě) a jejich revolta byla v první řadě revoltou intelektuální. Timothy Leary charakterizuje ve své knize *Chaos a kyberkultura* beatníky takto: „kouřili trávu a píchali si fet. Byli šokujícím způsobem sečtělí. Psali přelomovou poezii a básnickou prózu, uctívali jazz ... měli experimentální přístup k sexu.“ Není divu, že beatnické knihy byly plné protestů proti oficiální kultuře a establishmentu, oslavovaly volnou lásku a alkohol (později i drogy) a pokoušely se všemi prostředky bořit jakékoliv normy a zvyklosti, aby na jejich místo postavili nové – vyplývající z ničím neomezené lidské přirozenosti. Beatnická literatura byla vskutku pozoruhodnou kombinací poválečného existencialismu, „lidového primitivismu“ a někdy až patetické naivity. „Beat znamená být na dně, být totálně vyřízený, ale plně přesvědčený o své vnitřní svobodě ... a je o tom, že ten velký, bezpečný, vypasený, chladný svět si je potřeba držet pořádně od těla,“ napsal výstižně Herbert Gold. Jedním z největších beatnických děl je bezesporu román Kena Keseye *Přelet nad kukaččím hnízdem* (česky vyšlo pod názvem *Vyhod'me ho z kola ven*), který zároveň v mnohém předznamenává i mladší (a v mnohém dosti odlišnou) variantu beatnictví – hnutí hippies.

Keseyho román bývá označován za jedno z nejdůležitějších děl tzv. umění absurdity - jeho forma a pojetí humoru bývá srovnáváno především s Hellerovou *Hlavou XXII*. Podobně jako ve slavném Hellerově protiválečném románu je i v Keseyho *Přeletu nad kukaččím hnízdem* řada příležitostí pro černý humor a oba příběhy jsou zaplněny celou řadou postav, které nemohou nevyvolávat úsměv. Keseyho i Hellerův román bojuje proti systému - u Hellera jde o souboj s válečnou mašinérií a jí produkovanými vyhláškami a nařízeními, u Keseyho je to boj na život a na smrt s „Kombajnem“, jak výstižně označuje postava náčelníka Bromdena systém nadvlády a likvidace lidské individuality. Jsou tu však i důležité rozdíly: Keseyho román je při vši své zábavnosti a lehkosti, s jakou je vyprávěn, v konečném vyznění spíše chmurný - absurdita příběhu, tématu, postav i prostředí je v něm dovedena až do tragických důsledků. Rozdíl mezi oběma klíčovými díly americké moderní literatury je však patrný i ve stylu vyprávění obou autorů. Hellerův román je plný anekdotických příběhů, které na sebe jen volně

navazují a často končí v jakémisi vyprávěcím fragmentu – Hellerův román zůstává i přes své tragické rozměry především satirou. Keseyho *Přelet nad kukaččím hnízdem* je také založen na autenticky působícím vyprávění sledu anekdotických příhod. V tomto případě však má určitá chaotičnost „volného toku myšlenek“ opodstatnění nejen v základní „situaci vyprávění“, ale také v prostředí psychiatrické léčebny, do které je příběh zasazen – Keseyho „automatické vyprávění“ je vlastně další důležitou významotvornou rovinou díla a zároveň spojovacím elementem, který z jinak nelineárně vyprávěného příběhu vytváří pozoruhodně kompaktní celek. Podle jednoho výkladového slovníku *Přelet nad kukaččím hnízdem* „obsahuje následující různorodé položky: odkazy na romantiku, komedii, tragédii, černý humor, absurditu, předvádí hrdinu v moderním oděvu, komického Krista, lidové a kovbojské hrdiny, blázna jako učitele, rytíře Grálu, názory týkající se sexu, rezignací na mužskost, politiku smíchu, mechanistickou a totemovou symbolizaci, komiks, rituální postavu otce i psychologického vykupitele.“ Keseyho román tak na jedné straně představuje předstupeň postmoderní literatury, na straně druhé je oživením mnohých tendencí, ze kterých se napájel i předválečný surrealismus.

Keseyho *Přelet nad kukaččím hnízdem* je doslova zaplněný nejrůznějšími symboly z různých oborů lidské činnosti, jejichž výklad do dnešních dnů zaplnil celé desítky stránek literárních vědců. Postava McMurphyho je například vykládána jako jedna z nových verzí amerického superhrdiny, tentokrát inspirovaného lidovým žánrem westernu. Příběh McMurphyho a náčelníka Bromdena by podle této teorie vlastně především rozvíjel (a parodoval) zažitě westernové schéma, kdy běloch nejprve přivede Indiána k nějakému poznání a Indián mu tuto „službu“ oplatí v nouzi nejvyšší přátelskou protislužbou. Jiné výklady si zase všímají toho, že se Keseyho román nápadně podobá prastarým mýtům o střetu dobra se zlem: zlo by v něm představovalo všechno, co ohrožuje lidskou přirozenost a ničí individualitu, dobro pak vše, co přirozenost podporuje. V další interpretaci je Velká setra popisována jako moderní Frankenstein, který za pomoci technologií a propracovaných psychometod vytváří ze svých svěřenců umělé bytosti. Pozoruhodný je také výklad interpretující román jako modelový střet mužského a ženského principu: „vyhraněně ženské“ Velké sestry Ratchedové a „vyhraněně mužského“ McMurphyho. Velká setra by v tomto výkladu připomínala Freudovo pojetí Velké matky, zatímco McMurphyho vypjatý machismus a egocentrismus by evokoval prakticky totéž, co nazval Milan Kundera v *Žertu* „sebepotvrzování penisem“. Terry

G. Sherwood dokonce Keseyho román vykládá jako modelový střet mezi starou a poctivou mužskou existencí a nastávajícími dny kontrolovaného přežívání a přeučování. Píše dokonce, že „Kombajn, strojová kultura, která žne a zavírá lidi do balíků, je moderní ďábel – a Velká sestra je jeho nejmocnější agent.“

Pozornosti pochopitelně neušly ani přesahy politické a společensko-kritické. Na první pohled je zřejmé, že ústřední konflikt románu je především konfliktem mezi spontánním a oficiálně konformním – v přeneseném slova smyslu mezi skutečným životem a zájmy kohokoliv, kdo třímá v rukou moc. Jsou zde však ještě další velmi zajímavé detaily: ošetřovatel Warren, který šikanuje náčelníka Bromdena, je sám jakožto černoch příslušníkem šikanované menšiny, sestra Flinnová, která se na neutěšené situaci oddělení pasivně podílí, má nápadné mateřské znaménko, které ji hyzdí tvář. Velká sestra je líčena jako dáma, která se ve svém volném čase zabývá charitou – ovšem i v tomto případě vnímá vše, čemu sama věří, za naprosto závazné pro všechny. Věčný rebel McMurphy představuje pro sestřin systém pouze chorobně nepřizpůsobivý element, který je třeba zpacifikovat a „zklidnit“. V tomto smyslu je postavu McMurphyho třeba chápat jako obraz beatnického tuláka stávícího se vědomě proti oficiální konformitě, jehož boj však končí vlastní vinou tragicky.

Síla Keseyho románu však není v mnohosti, i když množství použitých odkazů a motivů je skutečně udivující (stejně jako způsob, jak jsou vzájemně provázány a vypracovány). *Přelet nad kukaččím hnízdem* je totiž jakoby zlidovělým vyprávěním příběhu s archetypálními přesahy: je inspirován prastarými lidskými mýty a zároveň se takovým mýtem v jistém smyslu stává. Stejně jako staré mýty lidského rodu slouží k poučení žijících a proto, aby nebylo zapomenuto velkých osob a jejich činů, ale také velkých zrad a velkých nebezpečí. Keseymu bylo toto uvažování blízké – o tom, že svůj vlastní život vnímal jako možnou součást mytologie své generace svědčí i jeho slova, která pronesl během své emigrace do Mexika: „Pokud si společnost přeje, aby se ze mě stal psanec, tak v tom případě se stanu psancem, a setsakra dobrým. Přesně tohle lidi potřebují. Lidi odjakživa potřebovali psance.“

Dale Wasserman se při dramatizaci Keseyho románu musel vyrovnat s několika závažnými problémy. Tím asi nejnáročnějším bylo vypreparování vlastního příběhu a odstranění všech jeho košatých odboček, aniž by přitom vzalo zcela za své bohatství symbolů a motivů předlohy. Dalším pak bylo nalezení adekvátního dramatického

tvaru, který by byl na jedné straně dostatečně konkrétní a „jevištně reálný“ a na straně druhé umožňoval, aby patřičně vyzněly „nadrealistické“ přesahy díla. Výsledkem Wassermanovy nesnadné práce je divadelní hra, která se na jedné straně tváří jako víceméně běžný „realistický kus“, přitom však pracuje s takovou řadou symbolů, že se tradičně realistickému ztvárnění vlastně vzpírá: Na rozdíl od románu je ve Wassermanově drammatizaci sice vše mnohem reálnější a konkrétnější a většina surrealistických prvků zcela zmizela nebo byla převedena do jiné polohy, přesto však text ukřívá momenty, při kterých si s pouhou realistickou popisností nelze vystačit. Hlavním prvkem, který jinak víceméně realistickou hru posouvá do jiné roviny je postava McMurphyho, ke kterému je stržena hlavní pozornost až do té míry, že zdánlivě popisné vyprávění příběhu nabývá bezmála formy happeningu. Wasserman totiž uviděl postavu McMurphyho především jako mnohoznačného, umanutého, nezodpovědného, svéhlavého, v mnohém groteskního i sobeckého lidového klauna, který je však přesto (nebo právě proto) nositelem extrémně přirozeného přístupu k životu. Obdobně byla přitom oproti románu posunuta také postava Velké sestry: ve hře je to úzkostlivá, odpovědná, předpisů dbalá, tvrdošíjná a ve svou pravdu (a své pojetí dobra) naivně a bezohledně věřící žena, která se „mateřsky“ snaží vychovat svěřené muže. Oproti románu nepůsobí jako monstrum, je spíše bezděčným než vědomým zástupcem degradujícího systému. Není však o nic méně nebezpečná – pouze dostává mnohem reálnější kontury. Ve jménu dobra svých pacientů koná Velká sestra vše: Ze všech sil jim zabraňuje v jejich chlapeckých hrách, snaží se je násilím přizpůsobit svému pojetí normalnosti, zabraňuje jakémukoliv chaosu, v jejich zájmu vydává totalitní řád panující na oddělení za demokracii atd. Zbraně a taktika Velké sestry jsou bezohledné, nesentimentální a v jistém smyslu podmanivé, protože sestřina neochvějná víra v to, že koná dobro, je v jistém smyslu charismatická. Takové pojetí dobra je však již velmi blízko zlu a metodám k získání a udržení moci nad ostatními. Ostrý souboj mezi „bláznovskou“ spontaneitou a sestřiným oficiálním řádem je v *Přeletu nad kukaččím hnízdem* rozhodnut v neprospěch lidské přirozenosti, McMurphyho svobodomyšlná a „chlapácká“ mise však může Bromdenovým útekem pokračovat někde jinde ...

Přelet nad kukaččím hnízdem není jen vzrušující hrou o svobodě či menetem svobodomyšlných šedesátých let, i když tato témata jsou v ní jistě důležitá. Je především o tom, co se stalo s lidmi žijícími v „pěči“ bezohledných mocných a ve stínu život ohrožujících technologií – happeningem spontánnosti a

romantické víry v nijak nezneužívané dobro. Je hrou o tom, že cesta z pustiny moderních životů vede přes okno lidské přirozenosti, uzavřené mříží moci, konformity a zbytečně svazujících konvencí.

Ladislav Stýblo

POUŽITÁ LITERATURA:

BOSCH, L. *Beatník, hraničář a šprýmař Ken Kesey*. In: KESEY, K. *Vyhoďme ho z kola ven*. Praha 2001.

HOFMANN, A. *LSD - mé nezvedené dítě*. Praha 1997.

JAŘAB, J. *Románové rozpočítadlo Kena Keseyho*. In: KESEY, K. *Vyhoďme ho z kola ven*. Praha 1979.

KESEY, K. *Zápisky z lochu, aneb nechte ty k***y běžet*. Praha 2006.

KESEY, K. *Bol som dlho preč*. Bratislava 1980.

LEARY, T. *Chaos a kyberkultura*. Praha 1997.

Program k inscenaci Přelet nad kukaččím hnízdem, Městské divadlo Brno, Brno 2002.

www.key-z.com

<http://www.intrepidtrips.com/>

<http://wild-bohemian.com/beats.htm>

O hercích:

Rostislav Čtvrtlík

(* 9. 11. 1963)

Náčelník Bromden

Narodil se v Olomouci, vystudoval Střední průmyslovou školu stavební v Lipníku nad Bečvou a činoherní herectví na pražské DAMU. První angažmá získal v tehdeším brněnském Státním divadle (dnes Národní divadlo v Brně). Z řady rolí, které zde ztvárnil stojí za zmínku Laertes v Shakespearově *Hamletovi*, Radúz v Zeyerově *Radúzovi a Mahuleně*, Tralala v Pirandellově *Sicilské komedii* nebo Paris v Shakespearově *Romeovi a Julii*. V roce 1992 Rostislav Čtvrtlík odešel do Divadla pod Palmovkou, kde působí doposud. Z rolí: Cheech v Allenových *Výstřelech na Broadwayi*, Lennie ve Steinbeckově *O myších a lidech*, Kreónt v Sofoklově *Oidipu vladaři*, Cherea v Camusově *Caligulovi*, Ota v Procházkové *Ještě jednou, profesore*, Dave Moos v Mametových *Konkurentech* nebo z novější doby Samko Jagoš v inscenaci dramatu Gabriely Preissově *Gazdina roba*, doktor Dreyfuss v Bacharachově, Simonově a Davidově muzikálu *Sliby chyby* či John Knox v Boltově *Ať žije královna!* Rostislav Čtvrtlík hostoval také v Divadle v Celetné (Policajt v *Sestupu Orfeově* aj.), v Divadle ABC, v Divadle Na Fidlovačce (Nick v muzikálu *Funny Girl*) a v Divadle v Řeznické. Hojně se také věnuje dabingu.

Karel Vlček

(* 2. 4. 1959)

Náčelník Bromden

Narodil se v Liberci, vystudoval gymnázium v Praze a poté činoherní herectví na DAMU. Během čtvrtého ročníku jej obsadil režisér Jan Kačer do Shakespearovy *Bouře* v tehdy vznikajícím „Studiu Bouře“. Právě za Janem Kačerem odešel společně se svou ženou Evou Reiterovou do Ostravy. Z rolí: Čapkův Loupežník, Tylův Pěnkava a Jan Josef z Vančurova *Pekaře Jana Marhoul*. V roce 1988 nastoupil do Divadla F. X. Šaldy v Liberci. Z rolí:

Shakespearův Malvolio (*Večer tříkrálový*), Merkurcio (*Romeo a Julie*), princ Jindra (*Jindřich IV.*). Z dalších pak např. Zdeněk v drammatizaci Hrabalova *Obsluhoval jsem anglického krále*. V roce 1993 odešel do Divadla za branou II. Tituly: Čechovův *Višňový sad*, Pirandelloyv *Obři z hor*, Hofmannstahlův *Nemožný člověk*. Po zrušení divadla odešel do vznikajícího divadla v Mladé Boleslavi, kde se setkal mj. s Miroslavem Horníčkem (*Dva muži v šachu*, *V tomto domě spal bůh*), Jaromírem Pleskotem (Figaro v Beaumarchaisově *Figarově svatbě*, Laertes v Shakespearově *Hamletovi*), Ladislavem Vymětalem (Thomasova *Past na osamělého muže*) a Jakubem Korčákem (Veršinin v Čechovových *Třech sestřích* a James v O'Neillově *Měsíci pro smolaře*). V roce 1998 odešel do Divadla pod Palmovkou, kde působí dosud. Z rolí: Vychovatel v Lenzově *Vychovateli*, Rjumin v Gorkého *Letních hostech*, Gooper ve Williamsově *Kočce na rozpálené plechové střeše*, Alfieri v Millerově *Pohledu z mostu*, Trofimov v Čechovově *Višňovém sadu*, ředitel Vanderhof v Bacharachově, Simonově a Davidově muzikálu *Sliby chyby* a zatím naposledy John Knox v Boltově *Ať žije královna!*

Ivan Jiřík

(* 12. 3. 1962)

Ošetřovatel Warren

Narodil se v Písku, vystudoval sportovní gymnázium v Praze a činoherní herectví na DAMU. První angažmá získal v Činoherním studiu v Ústí nad Labem, kde hrál např. Kalafa ve Fischerově *Princezně Turandot* nebo Dobšinského v Gogolově *Revizorovi*. V roce 1989 odešel do Divadla S. K. Neumanna, respektive Divadla pod Palmovkou, ve kterém působí dodnes. Z rolí: Epstein v Simonově *Biloxi blues*, Aram ve Sperrových *Scénách z loveckého života*, Věna v Topolově *Kočce na kolejích*, Ovčák Jirka ve Wenigově a Dvořákově *Čertovi a Káče*, Almoviva v Beaumarchaisově *Figarově svatbě*, Curley ve Steinbeckových *O myších a lidech*, Kapitán Brant v O'Neillově dramatu *Smutek sluší Elektře*, Rubač v Preissové *Gazdině robě* a zatím naposledy William Davison v Boltově *Ať žije královna!* Účinkoval také ve filmu – např.

Tichá bolest (s Rudolfem Hrušínským st.), *Poklad hraběte Chamaré* nebo *Devátý den* (režie Volker Schlöndorff). Hraje také v televizním seriálu *Ordinace v růžové zahradě*. Vystupuje v dabingu a v rozhlase (mj. hrál Des Grieux v Nezvalově *Manon Lescaut* v režii Josefa Henkeho). V titulní roli Rostandova *Cyрана z Bergeracu* hostoval v Severomoravském divadle v Šumperku.

Aleš Alinče

(* 5. 12. 1963)

Ošetřovatel Williams

Narodil se v Pardubicích, vystudoval Střední ekonomickou školu v Hradci Králové a poté pracoval jako inventurník v pardubických Domácích potřebách. Od mládí navštěvoval dramatický kroužek a později pardubické Studio uměleckého přednesu. Hrál také v amatérském divadle Volné sdružení pardubických amatérů, které se několikrát dostalo až na vrcholnou přehlídku amatérského divadla Jiráskův Hronov. Romantické představy o životě jej posléze dovedly na vrátnici Východočeského divadla v Pardubicích, kde však vydržel pouhé tři měsíce. Poté jej oslovil tehdejší šéf činohry, Michael Tarant, a nabídl mu angažmá v uměleckém souboru (nápověda a herec menších rolí). V pardubickém divadle Aleš Alinče působil čtyři sezony, když si jej všiml Petr Kracik a nabídl mu místo inspicienta v Divadle pod Palmovkou. Členem Divadla pod Palmovkou je Aleš Alinče od září 1994 a kromě své profese zde také vystupoval či vystupuje v menších rolích – např. v inscenacích Ibsenova *Peera Gynta*, Hamptonových *Nebezpečných vztahů*, Kohoutova *Ubohého vraha*, Preissové *Gazdině robě*, v Boltově *Ať žije královna!* ad.

Miroslava Pleštilová

(*27. 1. 1966)

Vrchní sestra Ratchedová

Narodila se v Liberci, vystudovala gymnázium ve Frýdlantu v Čechách a činoherní herectví na DAMU. Po absolutoriu v roce 1988 nastoupila do Divadla S. K.

Neumanna (dnes Divadlo pod Palmovkou), kde působí dodnes. Z rolí: Lucie v Goethově *Stelle*, Lukrécie v Machiavelliho *Mandragoře*, Tonka ve Sperrových *Loveckých scénách z Dolního Bavorska*, Évi v Topolově *Kočce na kolejích*, Dynamene ve Fryově *Velice hojném Fénixovi*, Solvejga v Ibsenově *Peeru Gyntovi*, C. Melketová ve Shafferově *Černé komedii*, Aglája v drammatizaci Dostojevského *Idiota*, Eva v Brechtově *Panu Puntilovi a jeho služebníkovi Mattim*, Saša v Čechovově *Platonovovi*, Martirio v Lorcově *Domě doni Bernardy*, Emilka v Topolových *Dvou nocích s dívkou*, Krista ve Strinbergově *Slečně Julii*, madame de Tourvel v Hamptonových *Nebezpečných vztazích*, Clo v Maupassantově *Miláčkovi*, Olivie Nealová v Allenových *Výstřelech na Broadwayi*, Zuzanka v Beaumarchaisově *Figarově svatbě*, Beatrice v Millerově *Pohledu z mostu*, Varvara v Čechovově *Višňovém sadu* aj. Hostovala také v Divadle na Vinohradech (Mimi v Čapkově *Loupežníkovi*) a v Divadle na Zábradlí (Markéta v Havlově *Pokoušení*). Účinkovala v mnoha televizních inscenacích a pohádkách, ráda pracuje v rozhlase, věnuje se i dabingu. Od roku 2006 vyučuje herectví na DAMU.

Zuzana Slavíková

(* 13. 5. 1965)

Vrchní sestra Ratchedová

Narodila se v Českých Budějovicích, vystudovala přírodovědnou větev na gymnáziu v Ivančicích. Tři roky pracovala v Českém rozhlase Brno - nejprve jako magnetofonistka osmistopého magnetofonu a později jako asistentka režie. V roce 1986 začala studovat JAMU, obor syntetických divadelních žánrů, který absolvovala rolí Taťány v činoherní inscenaci *Puškin – Oněgin*. Poté nastoupila do angažmá v tehdejším Státním divadle v Brně (dnes Národní divadlo v Brně), kde ztvárnila řadu velkých rolí, mj. Julii v Shakespearově *Romeovi a Julii*, Violenu v Claudelově *Zvěstování panně Marii*, Markétku v Goethově *Faustovi*, Maryšu v Mrštíkových *Maryše*, Královnu Alžbětu v Schillerově *Donu Carlosovi*, Markýzu de Merteuil v Hamptonových *Nebezpečných vztazích*, Kněžnu v Jiráskově *Lucerně*, Margitu Pikolovou v Shakespearových *Veselých paničkách windsorských*, Inez ve *Třech verzích života* Yasminy Rezy, Gábi v Thomasových *Osmi ženách*. Účinkovala také v několika televizních pohádkách a pořadech, věnuje se dabingu a rozhlasu. Od září

2007 je členkou Divadla pod Palmovkou, kde ji můžeme vidět např. jako Kristinu v O'Neillově dramatu *Smutek sluší Elektře*, Kotlibovku v dramatu Gabriely Preissové *Gazdina roba* či královnu Alžbětu v Boltově *At' žije královna!* Účinkovala také v roli Emilie v Shakespearově *Othellovi* uvedeném na Pražském hradě v rámci Letních Shakespearovských slavností.

Eva Kodešová

(* 12. 8. 1980)

Sestra Flinnová

Narodila se v Rakovníku, vystudovala Střední pedagogickou školu v Berouně se specializací dramatická výchova a v roce 1999 začala studovat Pedagogickou fakultu Masarykovy univerzity v Brně, obor učitelství pro 1. stupeň ZŠ. Od roku 2002 souběžně studovala JAMU, obor činoherní herectví (absolvovala roli Olivie v Shakespearově *Večeru tříkrálovém*). Hostovala v brněnském Divadle v 7 a půl (Desirée v inscenaci *Nebe*, Tamara Alexejevna v inscenaci *Roger Krowiak a případ zločinného paštikáře*), divadle DIVO4 a v Ha-Divadle (Frida v inscenaci *Frida, Frida Kahlo*), divadle REPT (inscenace *Identita I.: Islám*). V Praze vystupovala nejprve pohostinsky (Orsetta v Goldoniho *Poprasku na laguně* – Divadlo ABC). Členkou Divadla pod Palmovkou je od února 2007. Z rolí: Hazel v inscenaci O'Neillova dramatu *Smutek sluší Elektře*, Zdenička v Hrabalových a Nývtových *Ostře sledovaných vlacích*, Nataša v Procházkově *Ještě jednou, profesore*, Duňaša v Čechovově *Višňovém sadu* či slečna Gilhooleyová v Bacharachově, Simonově a Davidově muzikálu *Sliby chyby*. Spolupracuje s Českým rozhlasem, s Českou televizí i televizí Nova (*Četnické humoresky, Redakce, Horákovi*).

Radek Zima

(* 27. 12. 1973)

Dale Harding

Narodil se v Ústí nad Labem, kde vystudoval gymnázium. Poté studoval historii na Filozofické fakultě Karlovy univerzity, ale ve čtvrtém ročníku odešel na Vyšší

odbornou školu hereckou v Praze. První angažmá získal v Horáckém divadle v Jihlavě (mj. zde hrál Tournela ve Feydeauově *Broukovi v hlavě*). Několik let působil jako herec na „volné noze“, od roku 2004 je členem Divadla pod Palmovkou, kde ztvárnil několik výrazných rolí: Johna Williamsona v Mametových *Konkurentech*, Daniela v Procházkově *Ještě jednou, profesore*, Thea Sarapa v *Edith a Marlene* Èvy Pataki, Ariela v Shakespearově *Bouři*, Orina v O'Neillově dramatu *Smutek sluší Elektře*, Samka Jagoše v Preissové *Gazdině robě*, Chucka Belloc v Bacharachově, Simonově a Davidově muzikálu *Sliby chyby*, lorda Bothwella v Boltově *Ať žije královna!* aj. Účinkoval také v muzikálu *Starci na chmelu* (Divadlo Blaník) a v několika televizních seriálech a filmech (*Sjezd abiturientů*, *Nemocnice na kraji města po dvaceti letech* nebo *Revizor* ad.). Vystupuje v roli Riffa ve *West Side Story* v Severočeském divadle opery a baletu Ústí nad Labem, účinkuje v seriálu České televize *Proč bychom se netopili*.

Ondřej Kavan

(* 3. 4. 1978)

Billy Bibbit nebo Ruckly

Narodil se v Českých Budějovicích, vystudoval gymnázium a v letech 1996 až 2000 činoherní herectví na DAMU. První angažmá získal v roce 2000 ve Středočeském divadle Kladno. Z rolí: Scapino v Molièrových *Scapinových šibalstvích*, Tybalt v Shakespearově *Romeovi a Julii*, Eda Drábek v Hlasově, Jarkovského a Hřebejkově muzikálu *Šakalí léta*, Švanda dudák v Tylově *Strakonickém dudákovi* ad. V roce 2005 odešel na „volnou nohu“ - mj. hostoval v Divadle pod Palmovkou, jehož členem je od roku 2006. Z rolí: Gogo v Laholových *Skvrnách na slunci*, Miloš Hrma v Nývltově divadelní adaptaci Hrabalových *Ostře sledovaných vlaků*, Richard Roma v Mametových *Konkurentech*, Ferdinand v Shakespearově *Bouři*, Chuck Belloc v inscenaci Bacharachova, Simonova a Davidova muzikálu *Sliby chyby*, David Rizzio a Orniston v Boltově *Ať žije královna!* V roce 1999 hrál Ondřej Kavan v televizním filmu *Polojasno* (role V. Bartušky). Je členem Originálního pohybového divadla Veselé Skoky, které získalo v zahraničí řadu ocenění. Hostuje také v A Studiu Rubín

v inscenaci McDonaghovy *Krásky z Leenane*. Účinkoval také v televizních seriálech *Světla pasáže* a *Bazén*.

Jan Konečný

(* 21. 3. 1983)

Billy Bibbit nebo Ruckly

Narodil se v Praze, vystudoval Gymnázium Chodovická v Horních Počernicích a činoherní herectví na DAMU. Absolvoval titulní roli v Molièrově *Donu Juanovi*. Během studií hrál v autorském Divadle SKOK, nyní účinkuje v Divadle Aqualung, Divadle ABC, Divadle v Řeznické a ve Východočeském divadle v Pardubicích. Od října 2007 je členem souboru Divadla pod Palmovkou. - hraje zde v Preissové *Gazdině robě*, Bacharachově, Simonově a Davidově muzikálu *Sliby chyby* či v Boltově *Ať žije královna!* (role Davida Rizzia). Pracuje také v dabingu a hraje menší role v televizních seriálech a filmech (*Zdivočelá země*, *Tajemství*). Je laureátem recitační soutěže Wolkerův Prostějov a držitelem Ceny Jiřího Adamíry pro začínající umělce.

Oldřich Navrátil j.h.

(*21. 10. 1952)

Scanlon

Narodil se v Třebíči, vystudoval gymnázium a činoherní herectví na JAMU. První angažmá získal v brněnském Divadle na provázku, kde vytvořil několik výrazných rolí, zejména pod vedením režiséra Petra Scherhaufera (*Vampilov: Dvacet minut s andělem*, *Theatrum anatomikum* aj.). Protože podle svých slov nesnáší, když se v divadle křičí, odešel po dvou letech na „volnou nohu“. Po přestěhování do Prahy hostoval např. v Divadle Ta Fantastika (*Hieronymus Bosch* v Soukupově a Osvaldové *Zahradě rajských potěšení*). Dlouhodobě spolupracuje s několika divadly. Z rolí: Hospodský v Egressyho *Portugálii* či Davies v Pinterově *Správci* (oboje Činoherní klub), Přemysl v Čechově *Dívčí válce* (Čechovo prozatímně osvobozené divadlo), Jago v Shakespearově *Othellovi* a Tobiáš Říhal v Shakespearově *Večeru*

tříkrálovém (oboje v rámci Letních shakespearovských slavností na Pražském hradě), Harry v Bojčevově *Orchestru Titanic* (Divadlo Bez zábradlí). Největší díl své herecké práce odvedl v České televizi, kde účinkoval v mnoha inscenacích a seriálech (*Pánská jízda, Přítelkyně z domu smutku, Náměstíčko, Místo nahoře, Rodinná pouta, Dobrá čtvrť, Horákoví, Kocourkov, Baron Prášil, Bylo nás pět, Zdivočelá země, Stříbrná paruka* aj.). Hrál také ve filmech *Panelstory, Dobří holubi se vracejí, Opera na vinici, Neúplné zatmění, Lotrando a Zubejda, Konec básníků v Čechách, Helimadoe, Nejasná zpráva o konci světa, Sluneční stát, Anděl páně, Raftáci* aj.

Miloš Kopečný

(* 18. 9. 1944)

Cheswick

Narodil se v Třebíči, vystudoval gymnázium a činoherní herectví na JAMU. První angažmá získal ve Východočeském divadle v Pardubicích, kde hrál zejména komické a muzikálové role. V roce 1969 odešel do Divadla F. X. Šaldy v Liberci. Z rolí: Vocilka v Tylově *Strakonickém dudákoví*, Don Juan v Molièrově *Donu Juanovi* či Higgins v Shawově *Pygmaliónu*. V roce 1983 odešel do Činoherního studia v Ústí nad Labem, kde hrál mj. markýze Sada ve hře Petra Weisse *Marat-Sade*, Schwittera v Dürrenmattově *Meteoru* či starého Karamazova v *Bratrech Karamazových*. V roce 1993 odešel do pražského Divadla Labyrint (dnešní Švandovo divadlo na Smíchově), kde hrál např. Komtura v Grabbeho *Donu Juanovi a Faustovi* či starého Millera v Schillerových *Úkladech a lásce*. Záhy však přešel do Divadla pod Palmovkou. Z rolí: Polonius v Shakespearově *Tragické historii Hamleta, dánského prince*, Puntila v Brechtově *Panu Puntilovi a jeho služebníkovi Mattim*, Král v Calderónově *Život je sen*, Teirésius v Sofoklově *Oidipu vladaři*, Cherea v Camusově *Caligulovi*, Aaronow v Mametových *Konkurentech*, Ragen v Rostandově *Cyranovi z Bergeracu*, lord Cecil v Boltově *Ať žije královna!* Hostuje v Divadle v Dlouhé (Verchovenský v Dostojevského *Běsech*, Sardelli v Pratchettově a Briggsově *Maškarádě*), v Divadelním spolku Kašpar (Fraynova *Kodaň*, Harwoodův *Garderobiér*,

Shakespearův *Hamlet*). Významnou roli hrál také v televizní inscenaci *Andělský smích* a ve filmu *Bony a klid*.

Jindřich Hrdý j.h.

(* 23. 6. 1956)

Martini

Narodil se v Praze, vyučil se zlatníkem a poté vystudoval hudebně dramatický obor na pražské konzervatoři. Jako třináctiletý vystupoval v televizním seriálu *F. L. Věk*, během studií na konzervatoři účinkoval v tehdejším Divadle Jiřího Wolкера (dnes Divadlo v Dlouhé). První angažmá získal v Západočeském divadle v Chebu, kde hrál např. Mladíka v inscenaci Szaniawského hry *Kovář, peníze a hvězdy*. V roce 1982 odešel do Divadla F. X. Šaldy v Liberci, kde hrál např. v *Pasti na myši* A. Christie, Molièrově *Tartuffovi*, Bryllově muzikálu *Na skle malované* nebo v Zelcerově *Červeném střevíčku*. V roce 1983 odešel Jindřich Hrdý do divadla v Příbrami, kde hrál např. Miloše Hrmu v divadelní adaptaci Hrabalových *Ostře sledovaných vlaků*, Prince v adaptaci Twainova *Prince a chudáse* či v Shakespearově *Snu noci svatojánské*. V roce 1988 odešel na „volnou nohu“ a poté vystupoval v nejrůznějších rolích u divadla, v televizi i ve filmu. O rok později se začal vracet ke své původní profesi zlatníka a v roce 1990 si otevřel rodinný zlatnický obchod. V roce 2007 v Divadle pod Palmovkou nastudoval čtyřroli Lékaře, Vězně, Sládka a Kněze v Boltově *Ať žije královna!* Profese zlatníka je stále jeho hlavním povoláním.

Otto Rošetzký

(*16. 2. 1965)

Martini

Narodil se v Trnavě, v Praze vystudoval Střední průmyslovou školu potravinářské technologie - kvasný obor. V letech 1988 až 1992 studoval činoherní herectví na DAMU, po absolutoriu účinkoval v divadelním studiu Amfitryon (role Sosia v Molièrově Amfitryonu). Členem Divadla pod Palmovkou je od roku 1992. Z rolí: Izák Vengerovič v Čechovově *Platonovovi*, Karel v Büchnerově *Vojckovi*, Mladý otrapa

v Kunderově a Diderotově *Jakubu a jeho pánovi*, Zamyslov v Gorkého *Letních hostech*, Jepichodov v Čechovově *Višňovém sadu*, James Lingk v Mametových *Konkurentech*, Mucius v Camusově *Caligulovi*, Konferenciér v *Edith a Marlene Èvy Pataki*, Whit ve Steinbeckově *O myších a lidech*, Policista v Procházkově *Přes přísný zákaz dotýká se sněhu*, Trinkulo v Shakespearově *Bouři*, Třetí stárek a Žiga v Preissové *Gazdině robě*, Karel Kubelik v Bacharachově, Simonově a Davidově muzikálu *Sliby chyby*. Hojně účinkoval také v televizních seriálech (*Ulice*, *Pojišťovna štěstí*, *Redakce*) a filmech (např. *Bylo nás pět*, *Hříchy pro pátera Knoxe*, *Život otroka*, *Spirála nenávisti*). Intenzivně se věnuje také dabingu a reklamám, spolupracuje s Českým rozhlasem (např. rozhlasová inscenace *Život Beethovena*).

Martin Stránský j.h.

(* 11. 2. 1970)

Randle Patrick McMurphy

Narodil se v Jihlavě, vystudoval gymnázium v Telči a poté účinkoval jako elév v Horáckém divadle v Jihlavě, kde byl jeho otec úspěšným hercem a ředitelem. V roce 1989 začal studovat činoherní herectví na DAMU. Absolvoval roli Laca v dramatu Gabriely Preissové *Její pastorkyňa*. Od roku 1993 je v angažmá plzeňského Divadla J. K. Tyla, kde hrál více než šedesát rolí - mj. Franciho v Langerově *Periférii*, Francka v Mrštíkových *Maryše*, Leonarda v Lorcově *Krvavé svatbě*, Laerta v Shakespearově *Hamletovi*, Miláčka v Maupassantově *Miláčkovi*, Mánka Mešjaného v Preissové *Gazdině robě*, Biffa v Millerově *Smrti obchodního cestujícího*, Eddieho v Millerově *Pohledu z mostu*, Joea v Tracyho *Zabijáku Joeovi*, Jamieho v O'Neillově *Cestě dlouhým dnem do noci*, Ekdala v Ibsenově *Divoké kachně*, Žvanikina v Gogolově *Ženitbě* či Petra v Zelenkových *Příbězích obyčejného šílenství*. Vedle toho se intenzivně věnuje také dabingu (např. *Dr. House*, *Sběratelé kostí*, *Taxi*, *MacGyver*), televizním seriálům i filmům (mj. *Ulice*, *Agentura Puzzle*, *Nikdo neměl diabetes*) a rozhlasu. Účinkoval také ve filmech *Pravidla lži* a *Pramen života*. V Divadle pod Palmovkou účinkuje v roli lorda Bothwella v Boltově *Ať žije královna!*

Petr Štěpán j.h.

(* 20. 5. 1974)

Randle Patrick McMurphy

Narodil se v Šumperku, vystudoval gymnázium a činoherní herectví na JAMU. Absolvoval v roce 1996 roli Hejtmana v Gogolově *Revizorovi* a bezprostředně poté nastoupil do angažmá v Městském divadle Brno, kde působí dosud. Hrál zde činoherní i muzikálové role: mj. Cassia v Shakespearově *Othellovi*, Viktora Champsboisy ve Feydeauově *Broukovi v hlavě*, Orina v O'Neillově dramatu *Smutek sluší Elektře*, Knížete Zvjozdiče v Lermontovově *Maškarádě*, Romea v Shakespearově *Romeovi a Julii*, Eusebia v Calderónově *Znamení kříže*, Amfitryona v Kleistově *Amfitryonu* či Alexandra v Merežkovského *Smrti Pavla I.* Z jeho velkých muzikálových úloh jmenujme Riffa v Bernsteinově a Sondheimově *West Side Story*, Nikolu Šuhaje v Mošově a Ulrychově *Koločavě*, Lujka Zobara v Dogově a Lotjanuově *Cikáni jdou do nebe*, Darryla van Horna v Dempseyově a Roweové *Čarodějkách z Eastwicku* nebo Viléma v Mošově a Ulrychově *Máji*. V Divadle U stolu vystupoval v inscenacích Marlowovy *Tragické historie o doktoru Faustovi* a v Calderónově *Život je sen*. Účinkoval také v několika televizních seriálech a pohádkách. Pražskému publiku se představil také jako Cassio v Shakespearově *Othellovi* uvedeném na Pražském hradě v rámci Letních Shakespearovských slavností. V Divadle pod Palmovkou účinkuje v roli Mánka Mešjaného v Preissové *Gazdině robě*.

Rudolf Jelínek

(* 27. 2. 1935)

Doktor Spivey

Narodil se v Kutné Hoře, vystudoval gymnázium a činoherní herectví na DAMU. První angažmá získal v Beskydském divadle Nový Jičín (mj. zde hrál Des Grieux v Nezvalově *Manon Lescaut* či Ruy Blasse ve stejnojmenném dramatu Victora

Huga). V roce 1960 odešel do Divadla F. X. Šaldy v Liberci, kde hrál např. devatenáct převlekových rolí v Planchonových *Třech mušketýrech*, Kristu Mahona v Syngeově *Hrdinovi západu* či Caligulu v Camusově *Caligulovi*. V roce 1963 přešel do tehdejšího Divadla S. K. Neumanna, kde hrál např. Nicka v Albeeho *Kdo se bojí Virginie Woolfové* nebo Josefa K. v Brodově drammatizaci *Kafkova Zámku*. Poté přešel do Divadla za branou, kde mj. hrál Kuligina a Soleného v Čechovových *Třech sestřích* a Stricka v Nestroyově *Provazu o jednom konci*. Po zrušení divadla nastoupil do Divadla na Vinohradech. Z rolí: Mercucio v Shakespearově *Romeovi a Julii*, Ben v Simonově *Vstupte!*, Holm v Strinbergově *Královně Kristině* ad. V roce 2004 odešel do divadla Antonína Dvořáka v Příbrami, kde hrál např. Candyho ve Steinbeckově *O Myších a lidech*. Od ledna 2007 je opět členem Divadla pod Palmovkou. Z rolí: Seth v O'Neillově dramatu *Smutek sluší Elektře*, pravotár Huspeka v Preissově *Gazdině robě* a Claud Nau v Boltově *Ať žije královna!* Hrál také ve více než šedesáti filmech (např. *Robinsonka*, *Smrt v sedle*, *Páté kolo u vozu*, *Atentát*) a v mnoha televizních inscenacích a seriálech (např. *Ze života hmyzu*, *Čtvrtý obratel*, *Třicet případů majora Zemana*).

Ivo Kubečka

(* 9. 4. 1945)

Zřízenec Turkle

Narodil se v Petřvaldu, vystudoval gymnázium v Orlové a v roce 1967 činoherní herectví na JAMU. Ztvárnil více než 150 divadelních rolí. První angažmá získal v ostravském Divadle Petra Bezruče, poté působil v tehdejších Divadle pracujících ve Zlíně a od roku 1970 v Realistickém divadle Zdeňka Nejedlého (dnešní Švandovo Divadlo na Smíchově). Dva roky byl také členem zájezdového Divadla Maringotka. V roce 1973 nastoupil do Severomoravského divadla v Šumperku, kde hrál např. Vala ve Williamsově *Sestupu Orfeově*, Cyrana v Rostandově *Cyranovi z Bergeracu* či Mířu v Dostojevského *Bratrech Karamazových*. Poté odešel do Horáckého divadla v Jihlavě, kde hrál mj. Karla IV. ve Vrchlického *Noci na Karlštejně* nebo Martina v Casonově *Jitřní paní*. V roce 1977 přešel do olomouckého divadla Oldřicha Stibora, kde hrál např. J. J. Rybu v Boučkové *Noci pastýřů*, Hamleta v Shakespearově

Hamletovi či Myškina v Dostojevského *Idiotovi*. V roce 1988 nastoupil do Státního divadla v Brně, kde hrál např. v Uhryově *Projíždkách paní Daisy* či Tajemníka v Havlově *Asanaci*. V roce 1992 odešel do Divadla pod Palmovkou, kde působí dosud. Z rolí: Akimov v Tolstého *Vládě tmy*, Simonov-Pisčík v Čechovově *Višňovém sadu*, Schikaneder v Shafferově *Amadeovi*, ředitel Dobitch v Bacharachově, Simonově a Davidově muzikálu *Sliby chyby* či lord Morton v Boltově *At' žije královna!* Účinkoval také v několika filmech, např. *Sokolovo*, *Kamenný řád*, *Sen o bílém koni* nebo *Zapomenuté světlo*.

Simona Vrbická

(*29. 9. 1965)

Candy Starrová nebo Sandra

Narodila se v Praze, vystudovala Státní konzervatoř. Již během studií hrála v Divadle na zábradlí Ifigenii v Eurípidově *Ifigenii v Tauridě*, po absolutoriu v roce 1986 nastoupila do angažmá v Divadle S. K. Neumanna (dnes Divadlo pod Palmovkou), kde působí doposud. Z rolí: Korzuchinová v Bulgakovově *Útěku*, Regina v Ibsenových *Přízracích*, Ofélie v Shakespearově *Tragické historii Hamleta, dánského prince*, Sofie Jegorovna v Čechovově *Platonovovi*, Valerie v Gorkého *Letních hostech*, Lydie v Hildesheimerových *Rivalech*, Edna v Allenových *Výstřelech na Broadwayi*, Curleyová ve Steinbeckových *O myších a lidech*, Elena v Dumasově a Sartrově *Keanovi* či Peggy Olsonová v Bacharachově, Simonově a Davidově muzikálu *Sliby chyby*. Dlouhodobě spolupracovala s Divadlem v Řeznické. Z rolí: Violen v Claudelově *Zvěstování panně Marii*, Minnie a paní Molloyová ve Stewartově a Hermanově *Hello Dolly!* či Micaela v Bizetově *Carmen*. Účinkovala v několika televizních inscenacích, např. *Lidumil*, *Dr. Munori* a seriálech *Hříchy pro pátera Knoxe* a *Velmi neuvěřitelné příběhy*. Hrála také ve filmu *Poslední vlak*. Intenzivně spolupracuje s Českým rozhlasem a hojně účinkuje v dabingu.

Barbora Valentová

(* 7. 1. 1986)

Candy Starrová nebo Sandra

Narodila se v Praze, vystudovala činoherní herectví na Konzervatoři hlavního města Prahy. V rámci školních představení hrála mj. Matku v Lorcově *Krvavé svatbě* nebo Roxanu v *Cyranovi z Bergeracu*. Od ledna 2006 je členkou Divadla pod Palmovkou. Z rolí: Miranda v Shakespearově *Bouři*, Máša v Hrabalových a Nývltových *Ostře sledovaných vlacích*, Momon v *Edith a Marlene Évy Pataki*, Lavínie v inscenaci O'Neilova dramatu *Smutek sluší Elektře* či Fran Kubeliková v Bacharachově, Simonově a Davidově muzikálu *Sliby chyby*. Spolupracuje také s menšími divadly – s Divadlem Aqualung, Strašnickým divadlem a Divadlem Na prádle. Vedle herectví se také zabývá zpěvem šansonů a momentálně se podílí na projektu GREGORY, experimentujícím s propojením zpěvu a elektronické hudby. Hrála ve filmu *Skřítek* (role Brejlatky).
